

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱՅՈՒՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 25րդ չրջանի բաժնորդագրի են է 20 Փրանք. Թիւրքիաի և Պարսկաստանի համար 10 Փրանք. ԿԱՆԻՍԻ: Կարելի է նաև բաժնորդագրուիլ քանի ամսի համար որ ուզուի, ամէն մէկ ամսականը 2 Փր. (Թիւրքիաի և Պարսկաստանի համար 1 Փր.) հաշուելով: Նամակ և ծրար պէտք է դրկել այս հասցեով: M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal Arménia
MARSEILLE (France)

ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ

Թիւ 24

1910 ԱՊՐԷԼ 16 ԵՐԵՎԱՆ

(Հ. Յ. Ապրիլ 3)

ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ

Իմպրոպիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերադարձունել հրատարակուած ձեռագիրները: Գտնուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Գտնուցման 1 միջկգիրը 1 սանդիմկարծէ 1 գլխագիրը 2 սանդիմ: Les annonces, en français et en arménien, sont reçues au bureau de la Rédaction: Place Alexandre-Labadie, 17.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Փորոքիկ մի բաժակ ջրի մէջ. — Խուզարկութիւն Կարողիկոսի դիւանատան մէջ. — Նամակ Թիւրքիաի (Կ. Պոլսի). — Հայկ. Գրականական հիւպատոս Բոգոմ. Երեւանի դպրոցի անդամ. — Հայերի Թիւրքիա. — Հայերի Թիւրքիա. — Արեւելի մատրան շուրջ. — Տեղական. — Թիւրքիաի լուրեր. — Արտասան. մանի լուրեր. — Մանուկներ:

ՓՈԹՈՐԻԿ

ՄԻ ԲԱԺԱԿԱՆ ԶՐԻ ՄԷՋ

Կ. Պոլսէն եկած լուրերէն կիմանանք որ մեր Ազգային Երեսփոխանական Ժողովի մարտ 19/1 ապրիլի նիստը աղմուկներով և կուլմամբ տուածանապարհէր է դարձեր, ժողով և ժողովուրդ իրար անցեր և յետոյ ալ Երեսփոխանական և Բաղադական Ժողովների տոննապետները յուսահատ աւանդաբանի խորհրդով տուեր են իրենց հրաժարական Դուրեան պատրիարքին: Յուսահատութիւն և հրաժարում բայց այս անգամ ոչ թէ Բ. Դուրեան թոյլ ու վարանոտ քաղաքականութեան պատճառով, այլ ասոնք ալ Հայ ազգէն յուսահատած հրաժարական կուտան իրենց ազգային պաշտօններէ:

Եւ այս ամէնը ինչո՞ւ համար. ինչո՞ւ համար այսչափ իրարանցում, ծեծ ծեծկէտք, Երբ միջավայրի մտահաճ ազդեցութիւններէն ազատ, անկախութեն և պաշարիւնութեամբ քննես խնդիրը, կը տեսնես որ այսչափ իրարանցումի արդարացուցիչ պատճառ մը չկայ և մի բաժակ ջրի մէջ է որ փոթորիկ հանել կաշխատին ազմկայողները:

Զանազան տեղերէ հարցում եղած լինելով Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան թէ կարելի՞ է թոյլատրել որ եկեղեցիներին մէջ հրապարակաւ խօսութիւններ լինին, Վարչութեան Խառն Ժողովը (որ ըսել է Կրօնական Ժողովն ալ միասին) որոշեր է թէ կարելի է թոյլատրել, պայմանով միայն որ եկեղեցական արարողութիւն չկատարուելիք ժամերի մէջ լինին այդ

հրապարակախօսութիւններ և կրօնքի դէմ խօսքեր չարտասանուին:

Խառն Ժողովի այս որոշումը նորօրինակ բան մը չէր արդէն: Եկեղեցիներին մէջ ժողովներ և հրապարակախօսութիւններ լինելը ոչ միայն հնաւանդ սովորութիւն մ'է, այլ և նոյն իսկ Իզմիրեան և Դուրեան Սըրբազանների ներկայութեամբ կամ նախագահութեամբ կատարուած են այդպիսի ժողովներ և հրապարակախօսութիւններ Կ. Պոլսի եկեղեցիներին մէջ, մինչև անգամ օտարազգիներին ոչ միայն թոյլատրելով, այլ և հրաւիրելով հրապարակախօսելու:

Բայց ինչպէս կերելի, մի քանի երեսփոխաններ ուղեր են «քանի որ պըն պապական» ներկայանալ, ինչպէս սովորութիւն է ըսել այսպիսի պարագայների մէջ: Պատրիարքէն, Կաթողիկոսէն, Կրօնական Ժողովէն աւելի կրօնական ուղեր են ցոյց տալ զիրենք և Ազգ. Երեսփոխանական Ժողովին մէջ խնդիր յարուցեր են Խառն Ժողովի արդար և յարմար որոշման դէմ, եկեղեցիներին մէջ հրապարակախօսական ժողովներ գումարելը սրբապղծ ծովիւն համարելով:

Այդ պարուններ միթէ՞ կանգնուան որ նոյն իսկ եկեղեցի բառը (որ յունարէն Լիլիսիս բառն է) ուրիշ բան չնշանակել որ ժողովը ընելու տեղ:

Ուրեմն կրօնական ղեկավարների վերաբերման, դալթակութիւն ցոյց տալ, սրբապղծութիւն տեսնել եկեղեցիները ժողովներ ընելու մէջատունք կեղծիք են միայն: Բուն խնդիրը այս է որ իրենց հակակարծիքներին չեն ուղեր թոյլատրել հրապարակախօսելու: Կողմնորդներ եկեղեցի, դպրոց, բեմ և ամեն տեղ իրենք ազատ լինին իրենց կարծիքներ հրապարակախօսելու բայց իրենց տարակարծիք ազգակիցների առջև ազգային ամէն դուռ փակուի: Այդ կը նշանակէ թէ՛ արհամարհել իրենցմէ տարբեր մտածող ժողովրդի զաւակները և թէ՛ մինչև իսկ զանոնք ազգէն դուրս համարել որ բնականապէս պատճառ կը դառնայ Ազգին

մէջ խռովութիւններ և փոթորիկներ ծագելուն:

Այսպիսի վէճեր Ազգ. Սահմանադրութեան սկզբնաւորութեան ժամանակ ալ շատ անգամ պատահած են: Այն ժամանակի հակասահմանադրական կուսակցութեան որոնք խառնաբաշխ կը կոչուէին, պատկանող Թաւաղական խորհուրդները դուռ չէին ըմբռնած թէ տիրապետութեան և ազգային սեփականութեան իրաւունքները ժողովրդին կը պատկանին սահմանադրական վարչութեան մը մէջ և թէ իրենք այդ ժողովրդէն ընտրուած փոխանորդներ են միայն ու կուղէին ժողովրդի սահմանադրական կուսակցութեան՝ որ շուտաւրեւ կը կոչուէր, պատկանողներին առջև փակել եկեղեցիներն ու դպրոցներն երբ ասոնք կը ձեռնարկէին ազգային հոսիքներ կատարելու և ճառախօսութիւններ ընելու: Մինչև անգամ Վարչական հանգէսը, որ այդ ժամանակ ճառախօսութիւններով և երգերով սկսաւ կատարուիլ Կ. Պոլսի դպրոցներին և եկեղեցիներին մէջ, յանդգնեցան արգիլել: Բայց ժողովրդի իրաւունքները և խօսքի ազատութիւնը յաղթանակեցին վերջապէս և այդպիսի արգելքներ վաղուց է որ մոռացուած էին: Միթէ՞ հիմա այդ հին խաւարեալներ Կ. Պոլսի մէջ յարութիւն առեր՝ կուղեն Հայ ազգը 50 տարի յետ դարձունել և այն ալ այսպիսի ժամանակի մը մէջ ուր բռնապետական թիւրք տէրութիւնն անգամ սահմանադրական դարձած՝ ժողովրդապետական հիմերի վրայ կանգնելու ջանքեր ցոյց կուտայ:

Միթէ՞ մեր Ազգ. Երեսփոխանական Ժողովները հին ատեն Դուռափակուի Մայր-Եկեղեցիին և Ղայաթիւի Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ չէին գումարուեր, ուր աւելի կամ պակաս ծանր խօսքեր իրար ուղղուած, ծեծ և ծեծկէտքներ պատահած են: Բայց այդ սրբապղծութիւն չէր համարուեր և հիմա, 1910 թուականին, սրբապղծութիւն կը համարուի ազգային քաղաքական խնդիրների համար ժո

ղովների գումարումը եկեղեցիներին մէջ: Յետ կերթանք թէ յառաջ:

Տարակոյս չկայ որ այժմ ցոյց տուած այս խղճահարութիւններ կեղծիք են միայն: Այսպիսի խնդիրներով Ազգը կը զբաղեցունեն մինչդեռ այժմ Ազգին համար շատ ուշագրաւ ուրիշ խնդիրներ կան: Կը փորձեն ամբոխին մոլեռանդութիւնը արծարծելով ի դուր խռովութիւններ յարուցանել Ազգին մէջ, ոչինչ տեղը իրար դէմ ծեծի և ոստիկանական միջամտութեան գործընել Հայերը, մի բաժակ ջրի մէջ փոթորիկ հանելու աշխատի:

Ահա այս տեսարանն է որ դալթակական է, այս է որ սըրբապղծութիւն է անոնց աչքին առջև որոնք այս եղածները հեռուէն կը դիտեն անկասկածէն:

Մ. Ժ.

Յ. Գ. — Այս տողեր շարուած էին արդէն երբ իմացանք Կ. Պոլսի մեր սեփական թղթակցի նամակէն, որ փութացած ենք հրատարակել այս թուով, թէ Ազգ. Երեսփ. Ժողովն որոշած է եկեղեցիները բաց թողուլ ազգային գումարումների և ատենախօսութիւնների համար: Ուրախ ենք որ Երեսփ. Ժողովը յարգելով Ազգ. Վարչութեան Խառն Ժողովի որոշումը, իմաստութիւնն ունեցած է այլ ևս ի դուր փոթորիկներ հանելէ զգուշանալու:

ԽՈՒՋԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԴԻՒԱՆԱՏԱՆ ՄԷՋ

Կ. Պոլսի «Ազատամարտ»ին մէջ կը կարդանք.

Դատական իշխանութեան տնօրէնութեամբ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի դիւանատան մէջ կատարուեր է մանրագնին խուզարկութիւն մը մարտ 21ին (ապրիլ 3), իմիջապէս խուզարկուները գրաւեր են վանքի և Գէորգեան ճեմարանի եկամուտի տոմարները:

Ժողովուրդին մէջ ծայրայեղ յուսահատ մը կը տիրէ առաւել իշխանութիւններու այս անօրինակ սանձարձակութեան հանդէպ, որ կը յիշեցունէ կալուածական կռիւներու չրջանը:

կղերական սաղարաններ, էջմի-
ածնէն բխած, մատ ունենալ կը կար-
ծուին կառավարութեան այս ոտըն-
ձգութեան մէջ:

«Թիֆլիսի Լիդը» ռուսերէն լը-
րագրի թղթակիցը էջմիածնէն հաղորդած
է հետեւեալը:

Նօվո էրկասկի նահանգային դա-
տարանի քննիչ Լըթինի կարգադրու-
թեամբ, այսօր մարտի 18ին, էջմի-
ածնի եկան Երեւանի նահանգային
դատարանի կարեւորագոյն գործերի
քննիչը և նոյն դատարանի դատախա-
զը որոնք Ամենայն Հայոց Կաթողի-
կոսի դիւանէն պահանջեցին հանգուց-
եալ կաթողիկոսին վերջին 4 տարի-
ները մէջ հրատարակած կոնքալնե-
րը: Քննիչը առաւ տարաւ նաեւ Ճե-
մարանի 1905-1906 թուականներ
եկեմնութի հաշուեմատեանները:

Նշանակութեան արժանի է եւ
հետեւեալ նամակը որ Տիար Գրիգոր
Նիկողոսեան, Թիւրքիայի հայերէն ևս
ծանօթ հրապարակագիրը, Ս. Պե-
տերբուրգէն փետր. 15/28ին գրած էր
Թիֆլիսի «Հովիւ» շաբաթաթերթին:

Արժանահաւատ աղբիւրից գորհու-
րանքով լսեցի թէ Թիֆլիզից անստորա-
գիր ամբաստանագիր (դոստ) եւ ու-
ղարկում հայ հոգեւորականութեան
վրայ Պետերբուրգ: Անիծուած «բարեխո-
նեցը» հայ հոգեւորականութեան մէջ
կատարուող իր թէ հրէշաւոր զեղծու-
նեցի և վտանգաւոր անիշխանութեան
վրայ եւ մատնացոյց լինում և պետական
ազգեցիկ անձերին և կառավարութեան
ազգու միջամտութեան վրայ եւ պնդում:

Ո՛գրեք եւ արդեօք այդ նոր վասակ-
ները և Մեհրուբեանները, չլինի՞ թէ նոյն
ազգակործան խմբակի իժերն են, որոնք
ամբաստանեցին «Նոր Դարի» խմբագրին
թէ նա կառավարութեան դէմ ոխաշունչ
և գրգռիչ յօդուածներ է հրատարակում,
գրաքննիչ պր. Մառը մեծ ճիգեր թա-
փեց զրպարտութիւնը ժխտելու և Սպան-
դարեանին մօտահաս վտանգից ազատե-
լու համար: Այդ Մեհրուբեանները նոյն
անիծեալ արարածները չե՞ն արդեօք, ո-
րոնք «Դաշնակցականներին» դէմ յօդ-
ուածներ գրելով «Նօվոս Եւրոպայի»,
հարկուաւոր անմեղ մարդկանց ձերբա-
կալման պատճառ դառան «Սկզբունքի»,
«Բարոյականութեան» և «Ազատամտու-
թեան» անուանից շարունակ համարտա-
կող նոյն խորատկուածները չե՞ն արդ-
եօք, որոնք մատնութեանց և զրպար-
տութեանց թղթերով հեղեղեցին մայրա-
քաղաքի թերթերը:

Քանի՞ պիտի լուռ մնայ հայ հասա-
րակութիւնը՝ հանդէպ իր հացով ապրող
Մեհրուբեանների ապիրատ արարքները,
քանի՞ մէկ նա պիտի տաքացնէ իր վի-
րապատ կրօնի վրայ թուեաւոր իժերին:

ՆԱՄԱԿ ԹԻԻՐԲԻԱԿԻ

Կ. Պոլիս, մարտ 28/10 ապրիլ 1910

Ազգային Երեսփոխանական Ժո-
ղովը երկար վիճաբանութիւններէ
ու պայքարալից և կռուալոյզ նիս-
տերէ յետոյ, վերջապէս միաձայնու-
թեամբ որոշեց «Հայ եկեղեցիները
բանալ օրինաւորապէս կազմակերպ-
եալ ազգային մարմիններու ատենա-
խօսութեանց առկի, պայմանաւ որ
եկեղեցւոյ, կրօնքի և պատշաճու-
թեան օրէնքները յարգուին Ատե-
նախօսութեան անդամները»:

նախօսութիւնք տեղի պիտի ունենան
Ազգ. վարչութեան պատրաստած
կարգապահական հրահանգներու
համաձայն»:

Կարգ մը երեսփոխաններ նա-
խատալից ցոյցերու և նոյն իսկ ծածի
նշաւակ եղան, ինչպէս Բիւզանդ էֆ-
ֆէնեան և ուրիշներ, հանրութեան
մէջ մասին կողմանէ. այնքան բուռն
եղան այս մասին ժողովրդական ի-
րարու հակակարծիք հասնեցները
Պոլսոյ զանազան թաղերուն մէջ: (1)

Պոլսոյ մէջ շրջած զրոյցի մը նա-
յելով՝ պրն. Մինաս Չերազը, եր-
բեմնի ազգային գործիչ յետագայ,
Սալմաթմուքի կամ Գասըմ բաշայի
եկեղեցիներէն միոյն վրայ քահանայ
ձեռնադրելու միտք ունի նոյն թա-
ղերուն ժողովուրդը: (2)

Պոլսկարի Յարին ի Կ. Պոլիս
այցելութեան առթիւ, իրեն ուղ-
ղուած և յանուն Հայ ազգին Պատ-
րիարքի միջոցաւ իրեն զրկուած ու-
ղերէն՝ իւր գոհունակութիւնը և
Պոլսկար ազգին առ Հայ ազգն ու-
նեցած սէրն ու համակրութիւնը՝
Ծարը յայտնել տուած է Պոլսկար
դեսպանին միջոցաւ:

Տիար Բարսեղ Հալաճեանի նա-
խաձեռնութեամբ Օսմ. ճարտարա-
գործութեան և հանքային մեծ
ձեռնարկութեանց ընկերութեան մը
կազմութեան ծրագիրը խորհրդակ-
ցութեան նիւթ է այս պահուստ պաշ-
տօնական շրջանակներուն մէջ: Տիար
Բարսեղ Հալաճեան Պոլսոյ ինչպէս
համայն թուրքիոյ անհատապէս ա-
մենէն մեծահարուստ Հայն է, որ մի-
լիոնաւոր ֆրանքներու հարստութիւն
ձեռք ձգած է հանքային, կալուա-
ծական, սեղանաւորական և հողային
գործառնութիւններէ. բայց ցաւ է
ըսել թէ իւր խաչոր հարստութենէն
մինչև ցարդ մէթալիկ մը իսկ չէ նը-
ւիրած ոեւէ ազգային բարենպաստ
հաստատութեան, դպրոցի, եկեղեցւոյ
կամ ո'նէ ազգային ընկերակցութեան,
այլ կրցած է խորամանկ դիւանագի-
տութեամբ իւր զաւակները պետական
և ազգային մեծ մեծ պաշտօններու
մէջ զետեղել ձրիաբար, ուր գէթ
բարոյական անուղղակի օգուտներ ալ
չեն կրցած ընձեռել ազգին:

ՏԻՐԱՆ-ԹՈՐԳՈՄ

ՀԱՅԿԱԿ ԳՐԱՆՍԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՐ
ՀԻԿԱՄՈՍ Տ. ԲՕԳՔՆՈՒՅՆ ՈՐ ԾԱՆՕԹ
Ե ԻՐ ՀԱՅԱՍԹՐՈՒԹԵԱՄԸ, ԱՄԱՆԱԻ ԿՐ.

տորածին ժամանակ աղէտահալներին

(1) Մայրաքաղաքի ինքնին ո'ր կողմէ
ալ ի գործ դրուին, գովելի չեն: Պէտք
է որ երեսփոխաններն ազատ մնան անձ
նական յարձակումի երկիւղէն և յարգուի
իրենց խօսքի ազատութիւնը:

Արդարեւ եւրոպական քաղաքակիրթ
երկիրներին մէջ ալ կը պատահին երբեմն
այդպիսի յարձակումներ իրարմէ
դէպքեր, բայց ատենը հետեւեալը օրի-
նակներ չեն:

(2) Այդ զրոյցը ճշմարտանման չերե-
ւիր: Տ. Մ. Չերազ արդէն ամուսնացած
չէ որ կարենայ քահանայ ձեռնադրուիլ
եկեղեցիի մը վրայ:

օգնութեան հասած և շատ մը թըշ-
ուառութիւններ սփռած էր. բայց
ինք ալ այդ միջոցին մահաբեր հի-
ւանդութեան մը սերմն ստացած լի-
նելով, իր անձնութեան զոհ դը-
նաց վերջապէս: Մարմինը Հալէպէն
Ֆրանսա բերուեցաւ, Մօնթէլիէ իր
գերեզմանի գերեզմանին մէջ թաղ-
ուելու համար:

Մեսաժըրի Նիժէր շոգենաւը
հինգշաբթի երեկոյ Մարսէյլ բերաւ
հանգուցեալի մարմինը, որի հետ Սի-
րիական ուղեկցած էր իր ազնուափայլ
քորը: Հետեւեալ առաւօտ, ինչպէս հը-
րատարակեցին տեղիս օրաթերթե-
րը, Մարսէյլի հայ գաղութին կողմէն
պատուիրակութիւն մը շոգենաւն եր-
թաւով իւր խորին վշտակցութիւն
յայտնեց հանգուցեալի քորը, շքեղ
պսակ մը դրաւ գագաղին վրայ և
Մարսէյլի հայ գաղութի կողմէն Տիար
Թակըր Սէլեան, որ ամենէն առաջ
այստեղ հաստատուած հայ յանձնա-
կատար-վաճառականներէ մին է եւ
այսպիսի հանգամանքների մէջ թէ՛
իր պատկանելի դիրքով և թէ՛ իր
ճարտարախօսութեամբ բերան կը
հանդիսանայ տեղիս հայ գաղութին,
սրտայոյզ չնչտերով դամբանական մը
խօսեցաւ հանգուցեալի մարդասիրա-
կան զգացումները դրուատելով և
Հայ ազգի երակտագիտութիւնը
յայտարարելով: Դագաղը երբ շոգե-
նաւէն երկաթուղիի Սէն-Շարլը կա-
յարանը կը փոխադրուէր Մօնթէլիէ
տարուելու համար, ուր պիտի կա-
տարուի այսօր թաղման պաշտօնա-
կան արարողութիւնը, հայ պատուի-
րակութեան անդամները յարգանքով
հետեւեցան մեռելակառքին Ժօլիէզի
քարափէն մինչև Սէն-Շարլը կայա-
րանը, ուր իրենց վշտակցութեան
զգացումներ կրկին յայտնեցին հան-
գուցեալ հիւպատոսի քորը:

Ահաւասիկ բնագիրը Տիար Սէլ-
եանի խօսած դամբանական ճառին
որ մեծ տպաւորութիւն գործեց ներ-
կալ գտնուող ֆրանսացի ունկնդիրնե-
րին վրայ: Հայերէն թարգմանու-
թիւնը կուտանք Արմենիայի յաջորդ
թուով:

Marseille, le 15 Avril 1910.
ALLOCUTION prononcée par M.
H. Sélian, devant le cercueil de
M. Roqueferrier, ramené par le va-
peur Niger, venant de Syrie.

Messieurs,
La Colonie Arménienne de Marseille,
en envoyant une délégation pour s'in-
cliner devant les dépouilles mortelles de
celui qui fut M. Roqueferrier, et pour
déposer une couronne sur son cercueil,
a voulu par là donner un témoignage de
sa profonde et inaltérable reconnaissance
au défunt, pour les services signalés qu'il
a rendus à ses compatriotes.

M. Roqueferrier était Consul général
de France à Erzeroum, lors des tristes
massacres qui ont ensanglanté ces pa-
rages, en 1895-96. Il a fait preuve à
ce moment d'une abnégation et d'un
dévouement à toute épreuve, pour pro-
téger les malheureux Arméniens qui
étaient voués à une mort certaine, et
ainsi il est parvenu à sauver des cen-
taines de vies humaines, grâce à son
sang-froid et à son héroïsme. Mais là où
cette abnégation et ce dévouement ont
pris des proportions colossales et ont
dépassé toutes les limites, c'est lors des
effroyables et terribles massacres de l'an-

née dernière, à Adana; M. Roqueferrier
était Consul général à Alep. Je ne sais si
Adana était compris dans son ressort, je
ne sais si ses devoirs professionnels et pro-
tocolaires lui en faisaient une obligation,
j'ignore si son gouvernement lui avait
donné des instructions jusqu'à aller ris-
quer sa vie, ce que je ne pense pas, mais,
lui, faisant abstraction des obligations
protocolaires, semblant ignorer telles ou
telles instructions qu'il pouvait avoir
reçues, et surtout faisant fi de cette
inepte conception de la non-intervention
pendant qu'on massacre les gens, lui,
dis-je, n'écoulant que la voix de son
cœur noble et généreux, était accouru
dès les premières nouvelles au secours
des malheureux, parcourant de ville en
ville, de village en village, de bourg
en bourg, partout où sa présence était
nécessaire, faisant de sa personne, de son
titre, de sa fonction, de son drapeau, un
rempart entre les massacreurs et les
massacrés et parvenant ainsi à sauver
des centaines et des milliers de vies
humaines, en ajoutant ainsi un prestige
de plus au drapeau tricolore, en ap-
portant une gloire de plus au nom des
Français; ce qui plus est, après un
pareil héroïsme, après des efforts sur-
humains, il a fini par tomber au champ
d'honneur, — il a contracté dans ces
endroits de carnage le germe d'une ma-
ladie impitoyable qui l'a emporté pour
tousjours, en l'enlevant aux affections des
siens et à l'admiration du monde.

Messieurs, de tels hommes sont la
consolation des familles, la gloire de leur
pays, et l'honneur de l'humanité. Que sa
mémoire soit à jamais bénie! Son sou-
venir restera ineffaçable dans le cœur de
tout Arménien, et son nom sera inscrit en
lettres d'or dans l'histoire martyrologie
de cette Nation, au rang de ses bien-
faiteurs.

Messieurs, que sa noble sœur qui se trou-
ve présente ici veuille bien recevoir l'assu-
rance de nos profondes et respectueuses
condolances, et puisse ce faible témoi-
gnage de notre reconnaissance, après
tous ceux qui ont été donnés plus solen-
nellement par les Arméniens lors de ses
funérailles publiques à Alep, puissent tous
ces témoignages, adoucir sa douleur, si
jamais une pareille perte pouvait com-
porter un adoucissement....

ՀԱՅԵՐԻ ԹԻԻՐԲԻԱԿԻ

Ծաւելով կիմանալ թէ Արմենի-
օրաթերթը անորոշ ժամանակով
դադարման դատապարտուել է պա-
տերազմական տեսանիւն որոշումով:

«Իւնիօն» ապահովագրական
ընկերութեան կեդրոնէն քննիչ մը
ղրկուած է ստուգելու համար թէ Ա.
ուստրական Ա. ատենանի դատավճռին
համեմատ ո'րքան գումար պիտի
պարտաւորուի տալ Ատենանի աղէտահա-
լներին կենթագրուի որ ընկերու-
թիւնն այս դէպքի առթիւ 90,000
ֆրանսական ոսկիի չափ փաստ կունեն-
այ որի 20,000ը հրդեհուած տու-
ներին համար:

— Չարանճաղի ժողովրդի կող-
մէն պատուիրակութիւն մը եկած է
նահանգապետի քաղաքը խորհրդ
ուրկէ հեռագրով ներքին գործերի
նախարարութեան բողոքած են ի-
րենց պէկերի դէմ Բայց Բ. Դուռնէն
իրենց իրաւունքների պաշտպանու-
թեան համար հեռագրով գնացած
հրամանները ցարդ անգործադրելի
մնալուն համար՝ ժողովուրդը ճարա-
հատ գաղթել կը սպառնայ:

Պատրիարքարանի կողմէն յա-
տուկ պատուիրակութիւն մը գնաց
ներկայացաւ ներքին գործերի նա-
խարար Թալէադ պէյին, թէ՛ Չար-
անճաղի այդ հողային խնդրին եւ
թէ՛ հայաբնակ նահանգներին մէջ

քիւրտերի կողմէն երեւան եկած խորտուհիներն համար թաւեալ պէյ հաւաստեց իրենց թէ Անատոլիոյ հողին խնդրին նպատակաւոր և արդար կերպով լուծման համար անհրաժեշտ միջոցները կը խորհի նախարարու թիւնը և մտադրութիւն ունի դրամական հատուցում ընել այն հողատէր հայերին՝ որոնց իրաւունքը ճշգրիտ դժուար կը լինի նոյնպէս շատերին սերմնացու պիտի բաշխուի իսկ Անատոլիոյ կացութեան մասին բացարձակապէս վստահացուց թէ ոչ ինչ չկրնար պատահիլ անդորրութիւնը վտանգելու համար:

— Խառն ժողովը Երուսաղէմի պատերազմական տեղապահի խորհրդական նշանակած է Պսիւնան Տրդատ եպիսկոպոսը որ կեսարիական կ. Պոլիս եկած էր վերջերս:

— Իզմիտ (Նիկոմիդիա) հրատարակուող Բիշքանիս հայաթերթին մէջ կը կարդանք. «Պուկարիոյ Զարեհ ամսոյս 13ին (մարտ 13/26) լուսնալու գիշերը մասնաւոր կառախումբով մը Պիլէճիկ մեկնած ըլլալով նոյն օրը իրիկուան 11ին վերադարձաւ Հայտար փաշայ կառախումբը պահ մը կեցաւ Իզմիտի կայարանը, ուր ի միջի այլոց դիմաւորելու գացած էր նաև տեղւոյս Հայոց Առաջնորդը, որ կայսեր մասնաւոր խցիկը երթալով անձամբ ներկայացաւ քերտինանտին և իր թարգման Պատ. Յարութիւն Գառնիկեանի միջոցաւ շնորհակալութիւն յայտնեց պուկար ազգին կողմէ եղած այն ասպնջակա նութեան համար՝ որ ցոյց տրուեցաւ 95-96ի կոտորածէն փախչող Հայերու հանդէպ, ու բարեմաղթութիւն ներ ըրաւ թագաւորը պատասխանեց. «Շնորհակալ եմ Զեք զգացումներէն, արդէն լաւ կը ճանչնամ իմ հպատակ Հայերս որոնք աշխատասէր, ճարպիկ և գործունեայ են»: Յետոյ Առաջնորդը ներկայացուց Փրանսիայէն լեզուով նամակ մը, զոր թագաւորը խոստանալով կարգաւ հարցուց թէ ո՞վ է հիմակուան Էլմիթի կաթողիկոսը, յիշեց Դուրեան Պատրիարքի հետ ունեցած իր տեսակցութիւնը, Առաջնորդը հրաժեշտ առնելով մեկնեցաւ, իսկ շոգեկառքը — ինչպէս ըսինք — նոյն իրիկունը մեկնեցաւ Հայտար փաշայ»:

— Տիգրանակերտի Ալի փոնար գիւղի վանքը բռնի մտնելով խուզարկող ոստիկանապետը պաշտօնանկ եղած է, Պատրիարքարանի բողոքին վրայ:

ՀԱՅԵՐ Ի ՌՈՒՍԻԱ

Վեհ. կաթողիկոսը մարտ 21/3 ապրիլին Թիֆլիս պիտի երթար, բայց տեղեկանալով որ կովկասի փոխարքան իր առողջութիւն կաղաւորելու համար կորուստ կերթայ, իր Թիֆլիս երթալը յետաձգեց է մինչեւ փոխարքայի վերադարձը:

— Աղեքսանդր Մանթաշեան որ ասկէ առաջ յանձն առած էր 200,000 ռուբլ. նուիրել Ներսիսեան դպրոցի շինութեան, տեղեկանալով որ այդ

գումարը բաւական չէ, 50,000 ռուբլ. նուիրեց է:

— Ամենայն Հայոց կաթողիկոսն իր դիւանապետ նշանակեց է Տ. Բագրատ Վ. Վարդապետեանը, որ ասկէ առաջ Պարսկա-Հնդկաստանի թեմի առաջնորդութեան փոխանորդի պաշտօնը կը վարէր:

— Թիֆլիսի Ներսիսեան դպրոցի ուսուցիչներէն Գարեգին Խաթակ և Յովնանեան օրիորդական դպրոցի քարտուղարը Սմբատ Քարտաշեան ձերբակալուելով Մետեխի բանտը դրուած են:

ԱԹԵՆՔԻ ՄԱՏՐԱՆ ՇՈՒՐՁ

Արմենիայի 16րդ թուին մէջ «Եկեղեցւոյ շինութեան համար հանգանակութիւն» վերնագրին տակ կը կարդանք Աթէնքի մատրան խնդրը որ բաւական ժամանակէ ի վեր փակուած էր Համակարծիք եմ պրն. յօդուածագիրն թէ ներկայ տաքնապալի օրերուն մէջ նոր եկեղեցիներ կառուցանելն անպատեհ է, և սակայն Եւրոպայի և Արիւսիայի Հայերէն Աթէնքի մատրան ի նպատակ հանգանակուած դրամը այնքան չնչին գումար մ'է որ չպիտի արժէր իսկ յիշել թէ պարագան ի ներկայանար:

Պրն. յօդուածագիրը չեմ գիտեր թէ ուսկից ստուգելով կը գրէ թէ միայն Տ. Դաւիթ քհն. 4000 Փրանք հանգանակած է, կարելի էր այդքան մեծ արդիւնք մը սպասել Եւրոպայէն երբ Էջմիայեանի և կամ Սիւսեանի պէս չ'ոչ աղաներ «100» աղան Փրանքով կը մասնակցէին: Զեմ ուզեք երկարաբան ըլլալ. բայց պարտականութիւն կը համարեմ գիտցածս հանրութեան ծանօթացնել:

Աթէնքի մատրան խնդրին ալ հայկական շատ մը խնդրոց պէս այս կամ այն ազգեցիկ անձերու ձեռք խաղալիք եղած է: Այստեղ ալ Լեւոն Պէօրէքեան անուն անձը եօթ տարի շարունակ ազգին դրամները գործածած է իր ուզած կերպով, շնորհիւ Աթէնքի օսմ. դեսպանին որ իւր բարեկամը ըլլալով զինքը իբր միակ վստահելի անձը ներկայացուցած էր Օրմանեան պատրիարքին:

Թիշեալ Պէօրէքեանէն էր որ Տէր Գարեգին և Տէր Խորէն քահանաները շրջեց Պուկարիա, Ռումանիա, Գահիրէ ու այդ տեղերէն գոյացած 6000 Փրանքի մօտ գումարը Տէր Խորէնի հետ այնպէս կարգադրեց որ վեճեցաւ, առանց հրապարակաւ հաշիւ տալու հասարակութեան Աթէնքի ժողովուրդին ալ ըսաւ թէ հաշիւները տեղեկագրած է Օրմանեանին: Իրողութիւնն այն ատեն երեւան ելաւ երբ Տ. Դաւիթ քհն. Տէր Աւետիսեան Եւրոպա հանգանակութեան գնաց: Բիշքանիոյն «Ազգային Քրօնիկ» բաժնին մէջ կարգադրեց հետեւեալը. «Ազգ. կեդր. վարչութիւնը նկատի առնելով որ Աթէնքի հոգաբարձութիւնը մատրան հաշիւները և ուր գտնուիլը և որչափ ըլլալու մանրամասնութիւնքը պատրիարքարան տեղեկագրած չէ, չըն-

դունեց Աթէնքի մատրան համար հանգանակութիւն ընելու խնդրը և արժան դատեց նախապէս տեղեկանալ վերոյիշեալ պարագաները հոգաբարձութենէն»:

Տէր Խորէն քհն. կարգադրելով ըլլալէն վերջը՝ Աթէնքի ժողովուրդը տարի մը առանց քհն. մնաց և 1905 յունուար 3ին Ազգ. կեդր. վարչութեան կողմէ որոշուած արժ. Տ. Դաւիթ քհն. Տէր Աւետիսեան (այժմ հոգիւ Ամերիկայի Ուաշինգթոնի թեմին) Աթէնք ժամանեց և երեք օրուայ մէջ առժամայ սեղան մը կազմելով՝ սըրահի մը մէջ պատարագեց Ս. Ծընճեղեան տօնին առթիւ, և շաբաթ մը վերջ հոգաբարձական ընտրութիւն կատարելով՝ ձեռնարկեց մատրան շինութեան գործին: Տեղեկանալով որ հանգանակութիւնը միայն արտասահման կատարուած է, իւր տեսութեամբը աւելի յարմար դատեց տեղւոյն դադուրին մէջ հանգանակութիւն մը կատարել և պակասը արտասահմանէն լրացնել: Թէև Պէօրէքեան շատ դժկեցաւ այս գաղափարին, բայց Տէր հայրը անդըդուելի մնաց իւր որոշման վրայ և ձեռնարկեց հանգանակութեան որոշն արդիւնքը եղաւ 3395 Փրանքի համաստ գումար մը: Տեղական հանգանակութենէն վերջը Տէր հայրը ուղեց գիտնալ թէ ինչ եղած էր իւր նախորդներու հանգանակութեանց արդիւնքը և պահանջեց Պէօրէքեան. նէն որ մանրամասն հաշիւ ներկայացնէ: Թիշեալը երեք շաբաթ պայմանաժամ խնդրեց և այդ միջոցին զիմեց Օրմանեանին որ իւր անձնական նամակով հրամայեց արժ. Տէր Դաւիթ հօր համերաշխաբար գործել Պէօրէքեանի հետ: Պէօրէքեան այս անգամ ալ յաղթանակը տարած էր և Տէր հայրը ահամայ ընդունեց Պէօրէքեանի յանձնած միայն 1000 Փրանքը իբր արդիւնք նախապէս եղած հանգանակութեանց:

Հակառակ այս բոլոր խոչընդոտներուն, Տէր հայրը չի վհատեցաւ և շնորհիւ իւր ջանից և հոգաբարձութեան անդամներէն ոմանց՝ երեք ամիս վերջը ամէն բան կարգադրուած էր և Լուսաւորի տօնին առթիւ Ս. պատարագ կը մատուցուէր նորահաստատ մատրան մէջ, հայ և յոյն խուռն բազմութեան մը ներկայութեան (մատուցող անուանեցաւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորի): Մատրան շէնքը գնուեցաւ 11,250 Փր. որուն 5250ը տրուեցաւ և 6000ը պարտք մնաց:

Չանց ընելով այն շատ մը խոչնդ առաջարկութիւնները զորս Տէր հայրը ըրաւ հոգաբարձութեան՝ մատրան պարտքը բաժնաւոր համար, և որոնց հակառակեցաւ յիշեալ Պէօրէքեանը, նպատակ ունենալով միջոցներ ի գործ դնել և հովիւ հեռացնելով մատուցող ծախիւ, բայց տեսնելով որ այդ անկարելի է քանի որ ժողովուրդը շինմանը փարած է իւր հովուին, 1906 թուականին Գահիրէէն բերել կուտայ Վեհ. կաթողիկո-

սին կոնգակը զոր Տէր Խորէն հոն թողած էր և կը յանձնէ արժ. Տ. Դաւիթ հօր Եւրոպա հանգանակութեան երթալու համար: Տէր հայրը թէև ոչ համակիր այս ձեռնարկին, «քանի որ աւելի զիւրին միջոցներ կային», բայց տեսնելով որ տեղւոյն ժողովուրդը հասարակ գործաւորներ ըլլալով՝ չէին կարող այս պարտքը վճարել և ասոր հետեւանքը պիտի ըլլար մատրան փակումը, կը հաւանի և 11 նոյ. 1906ին կը մեկնի ի Մարսէյլ ուր շատ մը թախանձանքով հազիւ կարող կ'ըլլայ հանգանակել 390 Փրանք. յետոյ ի փարիզ ուր տեղւոյն հովուին աշակցութեամբ կը հանգանակէ 1280 Փրանք: Աւելորդ չպիտի ըլլար ըսել թէ այս գումարին 300 Փրանքը Տիար Աղեքսանդր Մանթաշեանի նուիրած է որ այն ատեն փարիզ կը գտնուէր. ուրեմն փարիզի Հայերէն 980 Փրանք միայն (պարծանքով պէտք է յիշել): Անկէ կանցնի Մանթաշեանը և հոն ալ տեղւոյն կղերին աշակցութեամբ կը հանգանակէ 529 Փրանք. անկէ կը մեկնի ի Լոնտօն ուր կը հանգանակէ 612 Փրանք: Երկու ամսուայ շրջանին մէջ կը վերադառնայ Աթէնք, բերելով 2812 Փրանք որուն 664ը ճանապարհածախի, պանդուխտի և ուստեսի ծախսուած ըլլալով (որուն մանրամասն հաշիւը ներկայացուցած է հոգաբարձութեան), 2148 Փրանք կը յանձնէ Պէօրէքեանին, մատրան պարտքին յատկացնելու համար: Տէր հայրը որ հոգաբարձութեան հետ կնքած պայմանագրութեան համաձայն իրաւունք պիտի ունենար 20% առնել հանգանակուած դրամէն, տեսնելով արդիւնքի նուազութիւնը, իւր իրաւունքը եղող 429 Փրանքը կը նուիրէ Աթէնքի մատրան: Բայց հոգաբարձութիւնը որ Պէօրէքեանին քմահաճոյից խաղալիք դարձած էր, տէր հօր բացակայութեան միջոցին որ և է գործ չէր տեսած. քա. հանային ամսականները 5 ամիսէ ի վեր չէին վճարուած, ազգային տուրքերը չէին գանձուած և մատրան պարտքին տոկոսը կը պահանջուէր: Ժողովուրդը անպատեհութեան առաջը առնելու համար՝ միանալով վճարեցին պարտքին տոկոսը. բայց Պէօրէքեան ինչ ինչ պատրուակներով ինքնաբերաբար գրած էր պատրիարքարան թէ Աթէնքի ժողովուրդը չէ կարող քհն. ամսական վճարել մինչև որ մատրան պարտքը չի վճարուի: Այս ընելէ վերջը, կը կանչէ տէր հայրը և պատրաստ դրամէն տէր հօր 5 ամսականները վճարելով կըսէ թէ ժողովուրդը իրեն զիմած և յայտնած են թէ չեն կարող քահանայ պահել: Տէր հայրն անշուշտ վերաւորուած կը զգար ինքզինքը՝ իւր ջանից փոխարէն եղած այս հատուցման համար. ուստի կը զիմէ հոգաբարձութեան միւս անդամներուն որք կը պատասխանեն թէ տեղեկութիւն չունին այդպիսի խնդրէ մը: Ժողովուրդը ևս զայս իմանալով կը յուզուին և կը պահանջեն Պէօրէքեանին հրաժարումը, որով եօթը հո-

գիտէ բաղկացեալ յանձնաժողով մը կը կազմուի նախագահութեամբ հովուին. և 75 ստորագրութեամբ բողոքագիր մը պատրաստելով (Աթէնքի և Բիւրենի ժողովրդեան կողմէ որոց թիւը այն ատեն 89ի կը հասնէր) կը պահանջեն Պէօրէքճեանէ որպէսզի եկեղեցւոյ վերաբերեալ գոյքերը ազգին վերադարձնէ. բայց նա կը մերժէ բացարձակապէս: Թանձնաժողովը եօթը էջերէ բաղկացեալ բողոքագիր մը ղրկելով պատրիարքարան կը խնդրէ միջոցներ ձեռք առնել ազգին իրաւունքը պաշտպանելու համար. սակայն պատրիարքարանը առանց ժողովրդեան բողոքին մտիկ ընելու, կը գրէ Պէօրէքճեանին որ շարունակէ իւր պաշտօնը: Ժողովուրդը աւելի գրգռուելով կը դիմէ կառավարութեան: Պէօրէքճեան զայս իմանալով կը տանի եկեղեցւոյ գոյքերը եւ հոգաբարձութեան կնիքը կը յանձնէ քաղաքապետին:

Չորս ամիս շարունակ կառավարութեան գլուխը զարնելէ վերջը՝ ժողովուրդը տեսնելով որ չէ կարելի այս անկերպարան վիճակի մէջ քահանայի ամսական վճարել և միւս կողմէ տարին 450 ֆրանք ալ տոկոս տալ, կը ստիպուին ցաւ ի սիրտ բաժնուիլ իրենց հովուէն որուն կը յանձնեն շնորհակալութեան և երախտագիտական վկայական մը ի վարձ իւր անխնի վաստակոց: Տէր հայրը ևս իւր 2 յուլիս 1907 թուակիր նամակաւ պատրիարքարանի կը տեղեկագրէ իւր մեկնումը զէպի Ամերիկա և ամիս մ'ես սպասելէ յետոյ կը մեկնի: Այս է ահա համառօտ պատմութիւնը Աթէնքի մատրան զոր բաւ կը համարիմ հետաքրքիր հասարակութեան գոհացում տալու համար: Այնուհետեւ ես ալ Ամերիկա մեկնեցայ, բայց թուականէս տարի մ'առաջ լըսեցի որ յանձնաժողովը վերջապէս յաջողած է ազգին վերաբերեալ գոյքերը և դրամը Պէօրէքճեանէն ետ առնել:

19 մարտ 1910 Ուսդըր
ՏԻԳՐԱՆ ՏԵՐ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

ՏԵՂԱԿԱՆ

Անցեալ շաբաթ վաճառականական նաւերի նաւաստիները, պատճառ բռնելով թէ քանի մը սեւամորթեր ընդունուեր են Ֆրանսական նաւերի վրայ ծառայելու, գործադուր հրատարակեցին: Այդ շարժման առջեւ առնելու համար, ծովային նախարարի խորհրդական Շէրոն եկաւ Մարսել, նաւաստիները համոզելու համար որ ետ կենան իրենց որոշումէն և անհնազանդեցողութեամբ պատժելու համար: Սրեք օր Մարսել մնալէն յետոյ վերադարձաւ Բարիք, քանի մը նաւաստիներ բանտարկել տալով: Տեղական սենտիքները նաեւ վրայ ծառայողներին հետ իրենց համբարախոթիւն ցոյց տալու և Շէրոնի այդ վարմունքին դէմ բողոքելու համար՝ մէկը միւսէն յետոյ 24 ժամ ընդհանուր գործադուր հրատարակեցին: Մանաւանդ թրամուէյի պաշտօնեաների գործադուրը բաւական չփոթութիւն առաջացուց քաղաքին մէջ: Վերջապէս, ոստիկանութեան հետ քանի մը ընդհարումներէ յետոյ, կրկին ամէն ինչ խաղաղեցաւ: Այժմ դեռ կը շարուն-

նակուի միայն նաւաստիների գործադու-

— Յաւով իմացաւ թէ Ամերիկայէն վերադարձող հայ երիտասարդ մայր, Մարտիրոս Զատուրեան, իր ճանապարհի վրայ աւանդած է հոգին Մարտիլի մէջ, փոխանակ հայրենիքին՝ օտար երկրի մը տակ գտնելով իր վերջին հանգստարանը, ապրիլի 3ին: Մեր ցաւակցութիւններ իր եղբոր:

ԹԻԻՐՔԻԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սալոնիկէն կը հեռագրեն ապրիլ 8ին. «Առնաւուտներ իրենց գիրքեր կը պահպանեն քարաժայռերին մէջ և զօրքերը դեռ կը խուսափին ուղղակի յարձակում մընելէ որ կրնայ նոր կորուստներ պատճառել իրենց»: Կը սպասեն խոտագոռած բոլոր զօրքերի գալու: Շէյքի փաշան փորձեց համոզել Առնաւուտներն որ ցրուին. բայց ասոնք յայտարարեցին թէ կը զիջանին միայն այն ատեն երբ կառավարութիւնը յարգէ իրենց առանձնաշնորհումները: Իրէքի մէջ Առնաւուտների զինաթափութիւնը կը շարունակուի:

Պուլկար սահմանապահ զօրքեր կրակ ըրին թիւրք սահմանապահ զօրքերի վերայ, Բուռնարի և Գարապուլաքի միջեւ. թիւրք զօրք մը սպաննուեցաւ: Հրացանաձգութիւնը տեսեց երկու ժամ. վերջապէս սպանեցը հասան և դադարեցուցնել տուին:»

— Կառավարութիւնն Ալպանիայէն իր ստացած հեռագրերի վրայ հիմնուելով զեկոյց մը հրատարակած է ապրիլ 9ին թէ իւլիաններն ու երեւելիներն արեւահանգիստեան առաջն առնելու համար առաջարկեցին որ կառավարութիւնը բարեհաճի նորէն փորձ մընել բարի խրատներ տալով հանդարտեցնելու Ալպանացիները: Իշխանութիւնները մերժեցին իւրենց այդ բանը ընել. բայց համաձայնեցան որ իւլիաններն ու երեւելիները միջնորդութեան պաշտօնը ստանան: Միջնորդները գնացին տեսան որ ապստամբապետների մէկ մասը յօժար են հնազանդելու. միայն թէ կը պահանջեն որ խորհուրդ և վերջնական պատասխան մը տալու համար ժամանակ տրուի իրենց և այս միջոցին զինադադար լինելով յետոս՝ ձգուին պատերազմական գործողութիւնները: Տեղական իշխանութիւնները հաւանեցան, պայմանով որ զրգուրթեան գլխաւոր պատճառ եղողները պատժուին:

— Վիեննայէն կիմացուեց թէ «Միգրանտային» լրագիրը հրատարակած է որ թիւրք ոստիկանութիւնը դաւադրութեան մը հետքերը գտած է որի նըպատակն է եղբոր Ապտուլ Համիտը փախցուել Ալպանիայի ամառանոցէն ուր արագելափակ կը մնայ:

— Կ. Պօլսէն կը հեռագրեն ապրիլ 12ին. «Գ. զօրաբանակի հրամանատարէն եկած հեռագրերիցին նայելով, ինք ապրտամբապետներ անպայման յանձնուած են, ուրիշներ ալ այսօր պիտի յանձնուին: Ապստամբները թնդանօթ մը վերադարձուցին: 7 հոգի գերի բռնուեցան:»

— Գերմանիայի Վիլհելմ կայսրի երկրորդ որդին էյդէլ իշխանը, որ Նիւսպաղէ մը կը գտնուի հիմա, Զիթենեաց լեռի վանքին մէջ իրեն տրուած պատուաճաշի ատեն առաջին բաժակը առաջարկեց խմել թիւրքերի աշխու վեհապետին կենացը որի հիւրն է և որ իր բարեկամութեամբ պատուած է զինք: Յետոյ բաժակ առաջարկեց Վիլհելմ կայսրի, նորաշէն վանքի պաշտպանին կենաց որ կը հովանաւորէ Ս. Նիկիին մէջ գտնուող գերմանական բոլոր ընկերութիւններին:

— Կ. Պօլսի Կալաթի լիսէի աշակերտներն, իրենց տեսչի պաշտօնակցութեան դէմ հանդիման, իբրեւ բողոքի ցոյց

իրենց կառավարիչներն ու վարժապետները կակալելով ծեծեր ու մեկներ են լիսէէն: Տեղեկութիւն առնուած է որ բոլոր աշակերտներն ալ թէ և լիսէէն մեկնած բայց իրենց տուններ չեն գնացած: Տեսչութիւնը զեկոյց մը հրատարակեց որ եթէ մինչ 24 ժամ չվերադառնան լիսէն, այնուհետեւ վերջնապէս արտաքսուած պիտի համարուին:

— Կ. Պօլսէն կը հեռագրեն ապրիլ 13ին թէ Բ. Դուռը ապացոյցներ ունի որ Գերմանիայի և Աւստրիայի գաղտնի գործակալները գրգռած են Ալպանացիներին վերջին պաշտամբութիւնը որպէսզի Պալքանեան տէրութիւնների դաշնակցութեան մը կազմութիւնը յետաձգուի: Բ. Դուռը վիճարի և խառնակութիւնների տեղի չտալու համար չպիտի բողոքէ. բայց ապագային մէջ այդպիսի գրգռութիւնների առաջն առնելու համար խիստ միջոցների պիտի դիմէ:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Գահիրէի ոստիկանութեան հրամանատար Հարվի փաշա ապրիլի 3ի կիրակի օր երբ իր պաշտօնարանը կը մտնէր, մարդ մը բէվովէրը սպարակց անոր վրայ որ սակայն չմոտեցաւ: Նրկորդ անգամ կրակելու ժամանակ չտրուելով, անմիջապէս ձերբակալուեցաւ ոճրագործը որ Գերմանացի հրեայ մ'է և գաղտնի ոստիկանութեան նախկին պաշտօնեայ, իր գէշ վարմունքին համար արձակուած:

— Գահիրէէն կը հեռագրեն թէ Սուէզի ջրանցքի արտօնութիւնը անմիջապէս վերանորոգելու ծրագիրը միաձայնութեամբ մերժուեցաւ Նիգիլտոսի Ընդհանուր ժողովէն: Կառավարութեան դէմ եգիպտացի ազգայնականների մէկ յաղթանակը կը համարուի այդ:

Սուէզի ջրանցի ընկերութեան տըրուած արտօնութիւնը կը լրանա 1968ին որմէ յետոյ Նիգիլտոս պետք է ջրանցիները դառնայ: Անգլիական կառավարութիւնը 100 միլիոն ֆրանք խոստացած էր տալ Նիգիլտոսին եթէ հաճէր վերանորոգել արտօնութեան պայմանագիրը:

— Սերպիայի Բէօգր Թագաւորը ապրիլ 13ի առաւօտ Պելկրատ հասած է, վերադառնալով Կ. Պօլսէն ուր լաւ ընդունուելութիւն մեղած էր իրեն: Իր մայրաքաղաքի ժողովուրդն ալ ուրախութեան ցոյցերով ընդունեց զինք:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ԳԵՂՈՒՆԻ»Ն

Իր սովորական դիրքով, 92 մեծադիր էջերով, զարդարուած բազմազոյն և բազմաթիւ միագոյն պատկերներով:

Խմբագրութիւնը ո' և է ջանք չէ խնայած այնպիսի վիճակի մը մէջ ընելու Գեղունին՝ որ կարելի ըլլայ եւրոպական ազգերու դիմաց ևս հանել զայն, որ պիտի մնայ իբր կոթող մը կիլիկեան որբիկներու վշտին և տառապանքին, և իբրեւ յուշարձան մը այդ երկրին բազմաթիւ հայ նահատակներուն:

Ձանց ընելով յիշատակել բազմաթիւ գեղարուեստական նկարները՝ հարկ է ըսել որ կարեւոր էջեր նուիրուած են կիլիկեան դէպքերու պատկերներուն:

Գրական բաժինը բոլորովին նորութեամբ մը կը ներկայանայ հայ և օտարազգի ընթերցողներու շնորհած:

Ներ ունին, բաց ի ներքին աշխատակիցներէ՝ Ամեն. Տ. Տ. ՄԱՏԹԷՈՍ Բ. ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ, Ատանաի եպս. Պօղոս Թէրզեան, Դուրեան պատրիարք, Զօպանեան, Օհանեան, Ահարոն, Խուհուհի Մինասեան, Շիրվանզադէ, Տիկին Արշակունի Թէոգիկ, Դանիէլ Վարուժան, Կուրտիկեան, Թ. Եսայեան, Տօքթ. Թորգոմեան, Սէյրի, Թորմանեան, Ռ. Սեւակ, Իսկ օտարազգի գրիչներէ՝ Ֆլամարին, Ժիւլ Պուա, նշանաւոր գրագիրուհին Ատ. Լերոֆելտ, Ե. Դեզա, Վիկտ. Աշանուր, Էնվէր Պէյ, Սոֆիա Պուքովիչեքա և այլք:

Ինչպէս արդէն ծանուցուած է՝ Գեղունին հասոյթը յատկացուած է կիլիկոյ աղետալներուն. ըսել է գեղարուեստաւոր ազգայիններ Գեղունին ստանալով՝ պիտի փրկեն նաև որբիկ մը կեանքը:

Տեսնելով որ բարեսէր և գրասէր ազգայիններ փութացին և կը փութան յղել իրենց անունները (բաժանորդագրութիւնով «Գեղունի») և տեսնելով որ տպագրուած օրինակները չուտով պիտի սպառին, այսօր կը յայտարարենք թէ «Գեղունին» կ'արժէ ֆր. 10, — դհ. 50, — տոլար 2. — բուպի 4:

Բաժանորդագրուողք պէտք է փութան իրենց անունը և հասցէն և գինը յղելու խմբագրութեան, որպէս զի ամէն քաղաք կարենանք փոքրիկ անտուկներով յղել «Գեղունի»ները՝ առանց վնասուելու բաժանորդաց հասցնելու համար:

Ամէն տեղ, ամէն քաղաք և գիւղ՝ թաղապետութիւնը կամ երիտասարդութիւնը պէտք է աշխատի բարեպետ ազգայիններուն լուսանները հաւաքելու (այսինքն Գեղունին ստորագրուիլ տալու և անոնց անունները խմբագրութեան յղելու, որպէս զի այդ մարմիններուն ուղղեց ապր. պըրուած Գեղունիները):

Վստահ ենք որ բարեսիրտները գոհ պիտի մնան իրենց ըրած բարերարութեան վրայ, երբ իրենց առջև ունենան Գեղունին. նա մանաւանդ երբ իմանան թէ այդ Գեղունին հայ կեանք մը փրկած է սովէն:

Դիմել ուղղակի Վենետիկ կամ ԱՐՄԵՆԻԱԻ խմբագրութեան Մարսել:

ՇԵՔՐԵՐԻ ՀԱՄԼԵԳԻ

Շէքրերի ՀԱՄԼԵԳԻՆՆԵՐ ըր արեւմտ. տեան աշխարհաբար լեզուով հայերէնի թարգմանած է հանգուցեալ քաղաքապետ Գարեգին Յ. Փափագեան, կա. ընդ է ստանալ նաև Արմէնիայի խմբագրատունէն:

Տպագրուած է Վիեննայի Միլիթար. Եանց տպարանը, մաքուր թղթի վրայ և ունի մեծ ութաձալ դիրքով 183+Դ. Երեւա:

Գինն է 2 ֆրանք և 50 սանթիմ:

ՏՆՈՐԷՆ-ԻՄԱՐԴԻՐ

Մ. ՓԱՐՁԱԳԱՆԵԱՆ

ՄԱՐՍԵՐԻ

Հայերէն տպարան Մ. Փարզագեան
Le Gérant: François CARRIERE
Marseille. — Imprimerie du Midi